

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

ПРВА СЕКЦИЈА

СЛУЧАЈ ПОПОВСКИ против РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

(Жалба бр. 12316/07)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

31 октомври 2013

Оваа пресуда ќе стане конечна под условите пропишани во членот 44 став 2 од Конвенцијата. Таа може да подлежи на уредничка ревизија.

Во предметот Поповски против Република Македонија,

Европскиот суд за човекови права (Прва Секција), кој заседаваше во Совет составен од:

Изабел Беро-Лефевр (Isabelle Berro-Lefèvre), *Претседател*,

Елизабет Штајнер (Elisabeth Steiner),

Канлар Хацијев (Khanlar Hacıyev),

Мирјана Лазарова Трајковска (Mirjana Lazarova Trajkovska),

Џулија Лафранк (Julia Laffranque),

Ксенија Турковиќ (Ksenija Turković),

Дмитри Дедов (Dmitry Dedov), *судии*,

и Сорен Нилсен (Søren Nielsen), *Секретар на Секцијата*,

Откако го разгледа предметот на затворена седница одржана на 8 октомври 2013 година,

Ја донесе следнава пресуда, која што беше усвоена на гореспоменатиот датум:

ПОСТАПКА

1. Предметот беше инициран со жалбата бр. 12316/07 против Република Македонија поднесена до Судот согласно членот 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи („Конвенцијата“) од страна на македонскиот државјанин, г-динот Ристо Поповски („жалителот“) на 19 февруари 2007 година.

2. Жалителот беше застапуван од г-нот В. Георгиев, адвокат со седиште во Битола. Македонската Влада („Владата“) беше застапувана од нејзиниот Агент, г-динот К. Богданов.

3. Жалителот првенствено тврдеше дека должината на спорната постапка била прекумерна и дека тужената држава, со оглед на неефикасноста на кривичната постапка за клеветата, не успеала да го заштити правото на почитување на приватниот и семејниот живот.

4. На 12 декември 2011 година овие жалбени наводи беа доставени до Владата. Исто така беше одлучено истовремено да се расправа за допуштеноста и основаноста (меритумот) на жалбата (член 29 став 1).

ФАКТИ

I. ОКОЛНОСТИ НА СЛУЧАЈОТ

5. Жалителот бил роден во 1945 година и живее во Битола.

6. На 2 декември 2002 година бил објавен напис во дневниот весник „Утрински Весник“ со наслов „Вујкото крадел, Јован чувал стража“. Напомена за написот се појавувала на насловната страница на весникот. Текстот на статијата, во мера во која е тоа релевантно, гласел како што следува:

„Ристо Поповски, вујко на расчинетиот владика Ј. и сопственик на фирмата „Воскресение“ од Битола, заедно со уште седум момчиња, влегле во дворот на црквата „Св. Спас“ во Гевгелија и се упатиле кон црковната гаража. Вујкото го вклучил моторот на тракторот [внатре] и го извозел надвор од дворот, додека неговите помагачи го предупредиле домаќинот на црквата, кој бил видно вознемирен, да се тргне настрана. За време на насилничкото нарушување на редот, расчинетиот владика Јован возел наоколу чекајќи го исходот...

... Врз основа на анонимна дојава во врска со упадот, полицијата го спречила тракторот да ја напушти Гевгелија. Сопственикот на „Воскресение“, [жалителот], располагал со документи [коишто покажуваат] дека фирмата „Воскресение“ била сопственик на тракторот! Само расчинетиот владика Јован знаел како се случило тракторот, кој бил подарок од Јапонија за задругата на црквата во Гевгелија, да ѝ припадне на приватна фирма од Битола ... (Р.П.)“

7. Жалителот му испратил писмо на весникот наредниот ден, во коешто барал истиот да објави исправка со оглед на лажните наводи дека тој го имал продадено тракторот. Во врска со тоа тој поднел копија од уверението издадено од страна на Министерството за внатрешни работи со кое се потврдувало дека тракторот му бил вратен нему. Тој навел дека во отсуство на исправка, тој ќе биде перцепиран како

криминалец во Битола, мал град во кој луѓето меѓусебно се познаваат. Весникот не објавил ништо во оваа смисла.

8. На 31 декември 2002 година и по неколку усни барања, жалителот испратил писмо до весникот со коешто барал информација во врска со идентитетот на новинарот (Р.П.), чишто иницијали се појавувале на крајот на статијата.

9. На 31 јануари (како што навел жалителот) или 4 февруари 2003 година (според Владата) жалителот поднел приватна кривична пријава за клевета согласно членовите 16(1) и (2) и 417(1) од Законот за кривична постапка, коешто претставувало кривично дело казниво според член 172(2) од Кривичниот законик (види ги параграфите 27, 31 и 38 подолу). Кривичната пријава била поднесена против Б.Т., одговорниот уредник на весникот и Р.П., одговорниот новинар. Жалителот тврдел дека статијата му нанела штета на неговиот углед и угледот на неговото семејство и тој барал надомест на нематеријалната штета, чишто износ требало да биде прецизиран на главната расправа, како што се тврди во жалбата.

10. На 31 март и 16 април 2003 година соодветно, првостепениот суд во Скопје (“судечкиот суд”) барал жалителот да го дополни тужбеното барање преку обезбедување информации за идентитетот на Р.П., опишување на дејствијата кои се припишуваат на тужениот и поднесување на оригинал од статијата. Во одговор, жалителот го прецизирал неговото тужбено барање и го информирал судечкиот суд дека сите негови обиди да го натера весникот да го обелодени идентитетот на одговорниот новинар не биле од никаква корист.

11. За време на постапката жалителот бил застапуван од адвокат кој има седиште во Битола. Жалителот тврдење (без притоа да обезбеди било каков доказ во прилог на таквото тврдење) дека првото рочиште било закажано за 23 септември 2003 година; сепак, странките биле согласни дека помеѓу 10 октомври 2003 година и 16 јануари 2007 година, судечкиот суд закажал дваесет и три рочишта, од коишто дваесет биле одложени поради отсуство било на Б.Т., неговиот застапник или одговорниот новинар. Судечкиот суд направил неколку безуспешни обиди да обезбеди присуство на Б.Т. со асистенција од страна на полицијата. Жалителот или неговиот застапник присуствувале на сите закажани рочишта.

12. На рочиштето одржано на 6 септември 2005 година, судечкиот суд побарал од весникот да го обелодени идентитетот на Р.П., претпоставениот автор на статијата. Во отсуство на било каков одговор од страна на весникот, судечкиот суд истото го побарал на 18 октомври и 24 ноември 2005 година, како и на 24 јануари 2006 година, но на тоа негово барање никогаш не му било одговорено.

13. На рочиштето одржано на 7 март 2006 година, Б.Т. призна дека тој дозволил статијата да биде објавена и побарал дополнително време за да го идентификува новинарот кој ја напишал. Во изјава дадена на 25 април 2006 година, жалителот истакнал дека статијата во прашање содржела клеветнички наводи кои него го опишуваат како крадец, што имало значително негативно влијание врз неговиот личен и семеен живот. Во оваа смисла, тој тврдел дека неговата жена ја затворила нејзината приватна здравствена ординација откако нејзината канцеларија беше била прекриена со написи опишувајќи ги нив како “армии”. Тој исто така навел дека неговите деца се соочиле со потешкотии на училиште како последица на клеветничкиот напис.

14. На рочиштето одржано на 29 јуни 2006 година, Б.Т. тврдел дека според записниците на весникот, автор на текстот бил извесен К.Ј, којшто истото му го потврдил во телефонскиот разговор со него. Судот наредил К.Ј. да биде повикан на наредното рочиште. Неговата домашна адреса требало да биде прибавена со асистенција на полицијата.

15. К.Ј. не присуствувал на ниту едно од четирите рочишта закажани помеѓу 19 септември 2006 година и 16 јануари 2007 година, и покрај фактот што судот го повикал да присуствува. На рочиштето одржано во јануари, судечкиот суд ја запрел постапката затоа што обвинението застарело. Тој исто така ѝ наложил на секоја од страните да ги сноси своите трошоци и издатоци во врска со постапката. На 1 март 2007 година Апелациониот суд во Скопје ја потврдил пресудата, којашто му била доставена на жалителот на 24 март 2007 година.

16. За време на постапката жалителот во два наврати му се обратил на судечкиот судија и на претседателот на судскиот совет, притоа жалејќи се на начинот на којшто било спроведено судењето и предупредувајќи ги дека обвинението би можело да застари.

II. РЕЛЕВАНТНИ МЕЃУНАРОДНИ МАТЕРИЈАЛИ И ДОМАШНО ПРАВО И ПРАКСА

A. Релевантни меѓународни материјали

1. Резолуцијата 1577 (2007) на Парламентарното собрание на Советот на Европа, „Кон декриминализација на клеветата“

17. Релевантните делови од гореспоменатата Резолуција гласат како што следува:

„ 6. Законите против клеветата ѝ служат на легитимната цел за заштита на угледот и правата на другите. Собранието и покрај тоа ги повикува државите членки да ги применат тие закони со крајна воздржаност, бидејќи истите можат сериозно да ја повредат слободата на изразување...

8. Собранието со жалење го констатира фактот дека во одреден број држави членки гонењето за клевета се злоупотребува како обид од страна на властите да ја замолчат медиумската критика...

13. Следствено на тоа, Собранието го зазема становиштето дека затворските казни за клевета треба да бидат укинати без натамошно одлагање. Тоа особено ги опоменува државите чиешто закони сеуште предвидуваат казни затвор, дури иако истите воопшто не се изрекуваат, да ги укинат без одлагање така што да не постои никаков изговор, колку и да е тој неоправдан, за оние држави коишто продолжуваат да ги изрекуваат, којшто на тој начин би предизвикувал корозија на основните слободи...

17. Оттука, Собранието ги повикува државите членки:

17.1. да ги укинат затворските казни за клевета без одлагање;

17.2. да гарантираат дека нема да дојде до злоупотреба на кривичното гонење за клевета и да ја чуваат независноста на обвинителите во тие случаи;

17.3. попрецизно да го дефинираат концептот на клевета во нивното законодавство така што да се избегне арбитрарната примена на законот и да се обезбеди дека граѓанскиот закон нуди делотворна заштита на достоинството на личностите погодени од клевета... “

Б. Релевантно домашно право

1. Законот за облигациони односи од 2001 година

18. Член 141 од Законот за облигационите односи го предвидува правото да се бара (граѓанска) надомест на штета.

19. Член 157 предвидува дека работодавачот е одговорен за штетата предизвикана од страна на работникот во извршувањето на неговите или нејзините должности и во врска со нив. Оштетениот има право да бара надомест на штетата и непосредно од работникот доколку штетата била причинета намерно. Работодавачот може да бара од работникот враќање на износот кој како надомест на штета му бил исплатен на оштетениот, ако работникот неа ја предизвикал намерно или со крајно невнимание.

20. Член 187 предвидува право да се бара надомест на штета во случаите кои се однесуваат на штета нанесена врз угледот, изнесување или пренесување на невистинити наводи.

21. Согласно членовите 188 и 189, судот може да нареди објавување на пресудата во која била најдена повреда на човековите права, исправка или било кој друг облик на надомест. Судот исто така може да додели правичен надомест без оглед дали бил досуден надомест за материјалната штета.

22. Согласно членот 365, барањето за надомест на штета застарува три години откако оштетениот дознал за штетата и за одговорното лице (кое ја сторило штетата). Апсолутниот рок на застареност за надомест на штета изнесува пет години од која настанала штетата.

23. Текот на рокот за застареност се прекинува ако барателот поднесе тужба пред судот или надлежниот орган со цел да се утврди или обезбеди неговото или нејзиното побарување (член 377).

24. Врз основа на член 379, ако тужбата против должникот е отфрлена поради ненадлежност на судот или поради некоја друга причина која не се однесува на суштината на работата, па доверителот повторно подигне тужба во рок од три месеци од денот на правосилноста на одлуката за отфрлање на тужбата, се смета дека

застарувањето е прекинато со првата тужба. Истото се применува и доколку судот или надлежниот орган го упатил засегнатото лице да го оствари своето побарување преку посебна тужба (во парнична постапка).

25. По прекилот, застарувањето почнува да тече одново, а времето што изминало пред прекинувањето не се смета во рокот на застареност определен со закон. Кога прекилот на застарувањето настанал со подигање тужба во некоја друга постапка, застарувањето почнува да тече одново по окончувањето на спорот (член 381(1) и (3)).

2. Кривичниот законик од 1996 година

26. Според член 26(1) (1) од Кривичниот законик, одговорниот уредник на весник или друга периодична публикација може да се смета за кривично одговорен за кривични дела сторени преку тој или други видови медиуми доколку идентитетот на авторот останал непознат до завршувањето на постапката.

27. Согласно членовите 172(1) и (2) од Кривичниот законик, било кое лице коешто изнесува или пренесува неvistинити наводи за друго лице може да се казни со парична казна или со казна затвор до шест месеци. Актите на клеветење сторени јавно или преку користење на медиуми биле казниви со парична казна или казна затвор во траење од најмногу една година.

28. Според член 184(1), клеветата онака како што е предвидена во член 172 подлежела на гонење по приватна тужба (приватно гонење).

29. Од ноември 2012, членовите 172 и 184 од Кривичниот законик (погледнете ги параграфите 27 и 28 погоре) повеќе не биле во сила (Службен весник бр. 142/2012).

3. Законот за кривична постапка од 1997 година

30. Согласно член 13 од Законот за кривичната постапка од 1997 година, кој бил во сила во тоа време, судските постапки биле надгледувани од страна на судија, кој бил одговорен за спроведување на постапката без одолжување.

31. Според член 16 (1) и (2) од Законот, кривичната постапка се поведува по барање од овластениот тужител. За кривичните дела кои подлежат на гонење по службена

должност, овластен тужител бил јавниот обвинител, додека за оние дела за кои се гони по приватна тужба овластен тужител е приватниот тужител.

32. Членот 96 предвидува дека за имотно-правното барање што настанало во врска со извршувањето на кривичното дело ќе се одлучува во кривичната постапка, освен ако со тоа не би се одолжувала значително таа постапка. Имотно - правното барање може да се однесува на надомест на штета, на враќање предмети или на поништување на определена правна работа.

33. Според член 98(2) и (3), предлогот за остварување на имотно-правно барање може да се поднесе во текот на кривичната постапка најдоцна до нејзиното завршување пред првостепениот суд. Таквото барање треба да биде определено и поткрепено со докази.

34. Член 99(1) обезбедува дека оштетениот може да се откаже од предлогот за остварување на имотно - правното барање до завршувањето на судењето и да го остварува тоа барање преку поднесување на посебна тужба (во парница). Таквиот предлог не може да биде ставен повторно во текот на кривичната постапка, освен доколку не е поинаку определено со закон.

35. Согласно членот 100, судот може да го испраша обвинетиот и да ги извиди околностите коишто се релевантни за расправање на имотно - правното барање и е должен да собере докази и да го утврди сето она што е потребно за одлучување за барањето. Доколку со одлучувањето по имотно - правното барање значително би се одложувала кривичната постапка, судот ќе се ограничи на прибирање на оние докази чиешто собирање не би било можно или би било значително отежнато во некоја подоцнежна фаза.

36. Членот 101 определува дека судот е одговорен за одлучување за имотно-правното барање. Ако судот го огласи обвинетиот за виновен, на оштетениот може да му биде досуден целосниот или делумниот износ на надомест на штета. Во последниот случај, судот може да го упати него или нејзе да го оствари остатокот од имотно-правното барање преку поведување на парнична постапка. Истото важи ако доказите изведени во кривичната постапка биле недоволни за судот да досуди било каков надомест на штета (член 101(2)).

37. Во случај кога обвинетиот се ослободува од обвинението или ако обвинението се одбие, кога кривичната постапка ќе биде запрена или кога ќе се отфрли обвинителниот акт, судот ќе го упати оштетениот неговото или нејзиното имотно – правно барање да го остварува во парнична постапка (член 101(3)).

38. Според членот 417(1), кривичната постапка се поведува врз основа на обвинителниот предлог на јавниот обвинител или врз основа на приватна тужба.

4. Законот за кривична постапка од 2010 (Службен весник бр.150/2010 од 17 ноември 2010)

39. Членовите од 110 до 114 од Законот за кривичната постапка од 2010 година, којшто стапил во сила на 1 декември 2013 година, ги содржи истите правила за имотно-правните барања како оние определени во Законот за кривичната постапка од 1997 година (погледнете ги параграфите 32-37 погоре).

5. Законот за парнична постапка од 2005 година

40. Според член 11(3) од Законот, судовите во парничната постапка во однос на постоењето на кривичното дело и кривичната одговорност на сторителот се врзани за пресудите на кривичните судови со кои обвинетиот се прогласува за виновен.

41. Членот 200 ги набројува основите по кои парничната постапка се прекинува по сила на законот. Според членот 201(2), судот може да ја прекине постапката кога одлуката (за тужбеното барање) зависи од тоа дали е сторено кривичното дело за кое се гони по службена должност, кој бил сторителот и дали тој бил прогласен за виновен.

6. Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета (Службен весник бр. 143/2012)

42. Законот ја уредува граѓанската одговорност за штетата нанесена на честа и угледот на физичките или правните лица како последица на навреда или клевета. Тој ја гарантира слободата на изразување и утврдува дека било какви ограничувања на истата мора да бидат во согласност со Европската конвенција за заштита на

човековите права и основните слободи (член 10) и со практиката на Судот. Согласно законот, потенцијалниот оштетен има право да поднесе барање за објавување на демант, јавно извинување или исправка. Тој понатаму ја уредува постапката која се однесува на барањата за надоместување на материјалната и нематеријалната штета претрпена како последица на навреда или клевета, како и на привремените мерки кои судот може да ги одреди ако странките тоа го побараат.

В. Релевантна домашна пракса

43. Владата приложи копија од конечна пресуда од 21 декември 2010 година, во која судовите го усвојуваат барањето за надомест на штетата нанесена со клеветнички искази коишто тужениот (новинар) ги изнел во неделен весник. Барањето за надомест на штета било поднесено откако кривичната постапка поведена од страна на тужителот против тужениот била прекината поради истек на апсолутниот рок за застареност. Во пресудата судовите утврдиле дека окончувањето на кривичната постапка не ги обврзува (парничните) судови во поглед на барањето на тужителот за надомест на штета (*III.бр.5466/10*).

44. Таа понатаму достави копија од пресуда со која Врховниот суд го одбил барањето за заштита на законитоста поднесено против конечни пресуди донесени во парнична постапка. Истата се однесува на одбивање од страна на пониските судови на тужба за надомест на штета поднесена осум години откако било извршено наведеното кривично дело и откако кривичните судови го беа ослободиле од обвинение наводниот сторител. Врховниот суд одлучил дека законскиот рок за застареност на барањата за надомест на штета настаната во врска со наведеното кривично дело започнал да тече од моментот кога оштетениот поднел имотно-правно барање во кривичната постапка. Со оглед дека оштетениот не поднел такво барање, фактот дека тој повел кривична постапка не го прекинал течењето на законскиот рок на застареност во однос на барањето за надомест на штета (*Гзз.бр.35/2007 од 9 и 18 октомври 2007*).

ПРАВО

I. ПРЕЛИМИНАРНИ ПРИГОВОРИ НА ВЛАДАТА ДА СЕ ИЗБРИШЕ ПРЕДМЕТОТ ОД ЛИСТАТА НА ПРЕДМЕТИ НА СУДОТ

45. До Владата беше испратено известување за жалбата на 12 декември 2011 година. Од жалителот беше побарано да обезбеди полномошно за негово застапување во постапката пред Судот најдоцна до 16 јануари 2012 година, како што е предвидено во правилото 36 §§ 2 и 4 (а) од Деловникот на Судот, кое, онолку колку што е тоа релевантно, гласи како што следува:

„... Следствено на известувањето на тужената договорна страна за жалбата согласно правилото 54 § 2 (б) жалителот треба да биде застапуван во согласност со ставот 4 од ова правило, освен ако Претседателот на Советот не одлучи поинаку.

... 4. (а) Застапникот кој дејствува во корист на жалителот согласно ставовите 2 и 3 од ова правило ќе биде овластен адвокат од било која од договорните страни и жител на територијата на било која од нив, или било кое друго лице одобрено од страна на Претседателот на Советот.“

46. На 20 април 2012 Претседателот на Советот ги проследи до жалителот Владините опсервации за допуштеноста и основаноста (меритумот) на предметот и го покани да назначи бранител и да достави до Судот полномошно за негово застапување заклучно со 18 мај 2012 година.

47. Со писмо од 30 мај 2012 жалителот ги испрати неговите опсервации во одговор на оние од Владата, заедно со неговите барања за правичен надомест. Тој исто така го информираше Судот дека не го добил неговото писмо до 28 мај 2012 година и побара копија од образецот за определување полномошник кој нему му е потребен за да го назначи г-нот В. Георгиев (погледнете го параграфот 2 погоре) да го застапува во постапката пред Судот. Во одговор, Судот го повика да го приложи уредно потпишаниот формулар за полномошно најдоцна до 9 јули 2012 година.

48. На 28 јуни 2012 жалителот го обезбеди потребниот формулар за ополномоштување, којшто беше проследено до Владата заради информација.

A. Тврдења на странките

49. Владата се изјасни дека жалителот ниту го исполнил барањето за прописно правно застапување ниту побарал дозвола за самиот да се застапува во постапката пред Судот. Соодветно на тоа, таа го повика Судот да го избрише предметот од листата на

предмети. Во таа смисла, Владата се повика на следниве предмети: *Гримајло против Украина (Grimaylo v. Ukraine)* (одлука), бр. 69364/01, 7 февруари 2006; *Иванченко против Украина (Ivanchenko v. Ukraine)* (одлука), бр. 60726/00, 7 февруари 2006; *Акулов против Русија (Akulov v. Russia)* (одлука), бр. 74688/01, 8 март 2007.

50. Жалителот не коментираше во врска со горенаведеното.

Б. Оценка на Судот

51. Судот констатира дека предметот пред него треба да се разграничи од случаите на кои се осврнала Владата во нејзините поднесоци. За разлика од случаите во коишто жалителите не беа определиле бранител, и покрај издвоената одлука на Претседателот за задолжително правно застапување, жалителот во овој случај го одредил г-нот В. Георгиев, адвокат од Битола, како што е потребно согласно правилото 36 § 4 (а) од Деловникот на Судот. Последователно, Судот нема основа да го прекине разгледувањето на жалбата според член 37 § 1 (в) од Конвенцијата. Владиниот приговор мора соодветно на тоа да биде отфрлен.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА НА БАРАЊЕТО ЗА „ СУДЕЊЕ ВО РАЗУМЕН РОК“ СОГЛАСНО ЧЛЕНОТ 6 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

52. Жалителот се жалеше дека должината на постапката за клевета била прекумерна, спротивно на членот 6 од Конвенцијата, кој, онолку колку што е тоа релевантно, гласи како што следува:

„ Во утврдувањето на неговите граѓански права и обврски... секој има право на... судење во разумен рок од страна на... суд“

A. Допуштеност

1. Тврдења на странките

53. Владата се произнесе дека жалбата е неспоива *ratione materiae* со одредбите на Конвенцијата, со оглед дека кривичната постапка не била клучна за определување на „ граѓанските права и обврски“ на жалителот. Во таа смисла, Владата се потпираше врз случајот *Перез против Франција (Perez v. France)* ([Голем Судски Совет], бр. 47287/99,

§§ 67 и 68, ECHR 2004-I) и тврдеше дека односната постапка била иницирана од страна на жалителот како приватен тужител; тој не го определил неговото барање за надомест на штета како што се бара во член 98(3) од Законот за кривична постапка (погледнете го параграфот 33 погоре); и тој можел да поведе посебна граѓанска постапка за надомест на штета, чијшто исход не би зависел од исходот на кривичната постапка (видете го параграфот 40 погоре).

54. Владата понатаму наведе (во врска со исцрпеноста на домашните правни лекови кои се однесуваат на наводите на жалителот согласно членот 8, погледнете ги параграфите 72-75 подолу) дека било потребно кривичните судови да одлучат по имотно-правното барање само ако истото било определено. Сепак, согласно домашната пракса, судовите ги упатувале оштетените да го остварат нивното имотно-правно барање преку поднесување на посебна граѓанска тужба за надомест на штета дури и кога тужениот бил прогласен за виновен. Доколку имотно-правното барање не било определено (како во случајот на жалителот), од судовите не било барано да ги упатат оштетените да го остварат нивното имотно-правно барање преку поднесување на посебна граѓанска тужба за надомест на штета, но таквата можност била оставена во нивна дискреција. Домашната пракса сепак укажува дека судовите давале такви напатствија во секакви случаи. Владата понатаму дава статистички информации, според кои судовите изрекле кривични санкции во 193 од 745 кривични дела клевета кои биле разгледувани помеѓу 2009 и 2011 година и досудил надомест на штета во само три од нив. Конечно, Владата тврди дека на жалителот му било оставено да бара надомест на штета во посебна граѓанска постапка откако кривичната постапка била прекината, со оглед дека истакнувањето на барањето за надомест на штета во кривична постапка го прекинува течењето на законскиот рок на застареност (погледнете ги параграфите 23-25 погоре).

55. Жалителот ги оспоруваше аргументите изнесени од страна на Владата тврдејќи дека тој не го прецизирал барањето за надомест на штета со оглед дека „судијата не му дозволил“ да го стори тоа.

2. *Оценка на Судот*

56. Судот забележува дека во случајот *Борис Стојановски против Република Македонија* (бр. 41916/04, § § 36-40, 6 мај 2010) тој отфрли идентичен приговор

наведен од страна на Владата во однос на барањето за надомест на штета кој жалителот, како оштетена страна, го беше истакнал во кривичната постапка поведена *ex officio* против трето лице. Во овој случај, жалителот покренал кривични обвиненија против Б.Т. и Р.П., обвинувајќи ги за клевета. Според наоѓањето на Судот, фактот дека жалителот дејствувал како приватен тужител не бил од никаква релевантност за применливост на членот 6 во постапката во прашање. Тоа е така бидејќи својството во коешто оштетениот учествува во кривичната постапка (како непосреден или супсидијарен жалител или претежно како оштетена страна) нема никаков удел во применливоста на членот 6 во однос на имотно-правното барање.

57. Судот понатаму забележува дека, како што тврдеше Владата, жалителот не го определил барањето за надомест на штета. Тоа само по себе било недоволно за Судот да најде дека членот 6 е неприменлив во предметот *Борис Трајковски* (ibid., § 56). Тој исто така забележува дека согласно членот 98(2) од Законот за кривична постапка, којшто бил во сила во тоа време, имотно-правното барање може да биде истакнато сè до завршувањето на кривичната постапка пред првостепениот суд. Не бил истакнат ниту еден аргумент дека тоа правило не се однесува на барањето имотно-правното барање да биде определено до крајот на постапката. Треба да се напомене дека судењето во овој случај не довело до донесување на мериторна одлука, но било завршено поради истек на апсолутниот рок за застареност. Дотолку повеќе, произлегува дека судечкиот суд не преземал ниту едно дејствие во однос на жалителот за надомест на штета, како што е тоа предвидено според важечкото право (видете го параграфот 35 погоре).

58. Произлегува дека Владата укажува (видете го параграфот 54 погоре) дека кривичната постапка не била соодветно средство за остварување на имотно-правните барања со оглед дека кривичните судови во пракса се воздржувале од (мериторно) одлучување за основаноста на таквите барања и наместо тоа ги упатувале оштетените да ги остварат истите во граѓанските судови. Судот смета дека статистичките информации обезбедени во оваа смисла се недоволни да го поддржат таквиот аргумент. Останува нејасно во колку случаи на клевета поднесени пред судовите во референтниот период тужителите барале надомест на штета. Барањето за надомест на штета истакнато од страна на жалителот било засновано врз важечкото право коешто според наоѓањето на Судот јасно утврдува дека (кривичните) судови можат да досудат

надомест на штета. Соодветно на тоа, не било неразумно за жалителот да очекува дека кривичните судови би го разгледале неговото барање за надомест на штета. Скоро усвоениот Закон за кривична постапка од 2010 година исто така предвидува можност оштетените од кривичното дело да бараат обештетување во кривичните судови (погледнете го параграфот 39 погоре).

59. Дотолку повеќе, истакнувањето на барање за надомест на штета во кривичната постапка, иако не е определено, го прекинало течењето на рокот за застареност за започнување на посебна граѓанска постапка (погледнете го параграфот 54 погоре). Соодветно на тоа, тоа претставувало важечка тужба поднесена од страна на жалителот со цел да се утврди или обезбеди неговото имотно-правно побарување (погледнете го параграфот 23 погоре).

60. За крај, жалителот не се откажал од неговото барање за надомест на штета во текот на постапката иако нему му било дозволено да го стори тоа согласно член 99(1) од Законот за кривична постапка (видете го параграфот 34 погоре). Во такви околности, неговото пропуштање да го определи барањето за надомест на штета не може да се смета за недвосмислено одрекување од правото да се одлучува по меритумот на неговото барање (погледнете, *mutatis mutandis*, *Садак и други против Турција (бр.1)* [*Sadak and Others v. Turkey (no. 1)*], бр. 29900/96, 29901/96, 29902/96 и 29903/96, § 67, ECHR 2001-VIII).

61. Врз основа на овие согледувања, Судот смета дека членот 6 станал применлив во однос на спорните постапки кога жалителот се придружил како странка во постапката, имено од моментот кога тој го истакнал неговото барање за паричен надомест на штета (видете *Атанасова против Бугарија* [*Atanasova v. Bulgaria*], бр. 72001/01, § 52, 2 октомври 2008). Неспорно е дека на тој датум тој ја поднел кривичната тужба (погледнете го параграфот 9 погоре). Соодветно на тоа, приговорот истакнат од страна на Владата дека овој жалбен наод е неспоив *ratione materiae* со одредбите на Конвенцијата мора да биде отфрлен.

62. Судот забележува дека тој не е очигледно неоснован според значењето на член 35 § 3 (а) од Конвенцијата. Тој понатаму забележува дека истиот не е недопуштен по било кој друг основ.

Б. Основаност (меритум) на жалбата

1. Тврдења на странките

63. Жалителот ги повтори неговите аргументи за тоа дека должината на постапката била прекумерна.

64. Владата тврдеше дека непознатиот идентитет на авторот на статијата придонел кон сложеноста на постапката. Дотолку повеќе, националните судови ги беа презеле сите мерки неопходни за да се обезбеди присуство на тужениот. Конечно, не може да се каже дека тие биле неактивни со оглед на бројот на закажани датуми за рочишта.

2. Оценка на Судот

65. Судот забележува дека постапката во прашање не започнала подоцна од 4 февруари 2003 година и завршила на 24 март 2007 година, кога пресудата на Апелациониот суд од 1 март 2007 година му била доставена на жалителот. Оттука, таа траела повеќе од четири години и еден месец во два степени на надлежност.

66. Судот повторува дека разумноста на должината на постапката мора да се процени имајќи ги предвид околностите на случајот и осврнувајќи се кон следните критериуми: сложеноста на случајот, однесувањето на жалителот и на надлежните органи (погледнете ги меѓу останатите извори, *Фридлиндер против Франција* [*Frydlender v. France*] [Голем Судски Совет], бр. 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII; *Комингерсол С.А. против Португалија* [*Comingersoll S.A. v. Portugal*] [Голем Судски Совет], бр. 35382/97, ECHR 2000-IV; и *Филис против Грција (бр.2)* [*Philis v. Greece (no. 2)*], пресуда од 27 јуни 1997, Reports of Judgments and Decisions 1997-IV, § 35).

67. Судот не смета дека случајот бара разгледување на било какви сложени прашања.

68. Што се однесува до однесувањето на жалителот, Судот смета дека ниту едно одолжување на постапката не би можело да му се припише нему. Тој присуствувал на сите закажани рочишта (погледнете го параграфот 11 погоре).

69. Што се однесува до националните судови, Судот забележува дека постапката чекала на одлучување преку четири години пред судечкиот суд истата да ја оконча

како последица на апсолутниот рок за застареност. За тоа време, судечкиот суд закажал дваесет и три рочишта кои биле презаказани со оглед на отсуството на тужениот или на застапникот на Б.Т.. Според наоѓањето на Судот, одолжувањето на постапката се должело на неможноста на судечкиот суд да го обезбеди присуството на тужениот. Во врска со тоа, тој забележува дека пред 7 март 2006 година, повеќе од три години откако жалителот поднел кривична тужба, судечкиот суд не извел усни докази од Б.Т. Тоа што идентитетот на Р.П. останал непознат може да му се припише само на судечкиот суд. Во врска со тоа Судот забележува дека дури на 6 мај 2005 година, повеќе од две години и два месеци откако судењето започнало, судот побарал весникот да го обелодени идентитетот на авторот на статијата. Ниту натамошните обиди во оваа смисла, и судските наредби да се повика авторот штом неговиот идентитет биде откриен (погледнете го параграфот 15 погоре) не биле од помош. Судот нагласува дека согласно домашното законодавство (погледнете го параграфот 30 погоре) и домашната судска пракса, судските постапки се надгледувани од страна на судија, кој е одговорен за подготовката и за брзото спроведување на судењето (видете, *mutatis mutandis*, *Скопелити против Италија [Scopelliti v. Italy]*, пресуда од 23 ноември 1993, Series A no. 278, § 23). Тоа што Апелациониот суд во Скопје одлучил по жалбата на жалителот во разумен рок не може да го надомести времето изгубено со погоренаведените одолжувања на постапката.

70. Следствено на тоа, дошло до повреда на членот 6 § 1 од Конвенцијата во однос на барањето за „судење во разумен рок “ (погледнете, обратно, *Борис Стојановски*, цитиран погоре, § 52).

III. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 8 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

71. Жалителот се жали дека тужената држава, како последица на пропустот на домашните судови да обезбедат присуство на тужениот, не успеале да го заштитат правото на почитување на приватниот и семејниот живот, вклучувајќи го и неговиот углед, којшто бил оштетен со статијата објавена во весникот. Тој навел дека како последица на објавениот напис била создадена негативна слика во јавноста за него и за неговото семејство. Неговиот дом и работни простории биле покриени со графити опишувајќи ги нив како „арамии“. Жалителот се потпираше врз членот 8 од Конвенцијата, кој гласи како што следува:

„1. Секој човек има право на почитување на неговиот приватен и семеен живот, домот и преписката.

2. Јавната власт не смее да се меша во остварувањето на ова право, освен ако тоа мешање е предвидено со закон и ако претставува мерка која е во интерес на државната и јавната безбедност, економската благосостојба на земјата, заштитата на поредокот и спречувањето на кривични дела, заштитата на здравјето и моралот, или заштитата на правата и слободите на другите, во едно демократско општество. “

A. Допуштеност

1. Тврдења на странките

(a) Владата

72. Владата приговори дека жалителот не ги имал исцрпено сите ефикасни правни средства. Особено, тој не барал надомест на штетата во посебна граѓанска постапка, и покрај фактот што имал право да го стори тоа. Таквата можност му била отворена во очекување на исходот на кривичната постапка и откако истата била прекината. Во последниот случај, тој можел да бара обештетување пред (парничните) судови до 12 декември 2007 година (видете го параграфот 22 погоре). Домашната пракса одела во прилог на таквата можност (погледнете ги параграфите 43 и 44 погоре). Од жалителот се барало да го исцрпи правниот лек во парнична постапка со оглед на фактот дека во случајов обликот на надомест во кривична постапка бил неефикасен. Во таа смисла, Владата забележа дека жалителот не го знаел идентитетот на авторот. Таа понатаму тврдеше дека и двата облика на обештетување, било во кривична или во парнична постапка, во дадениот временски период му биле ставени на располагање на оштетениот за случај на наводна повреда на член 8 од Конвенцијата, со оглед дека во обата случаи домашните судови можеле да одредат мерка за исправување на евентуалната штета нанесена врз угледот на оштетениот. Тие правни лекови можеле да бидат употребени истовремено или независно еден од друг.

73. Во случај на истовремено користење на обете правни средства (како облици на надомест на штета во кривична, односно парнична постапка), од судовите кои ја водат парничната постапка не би се барало согласно законот (погледнете го параграфот 41

погоре, кој се однесува на врската помеѓу имотно-правното барање и кривичната постапка поведена од страна на државата), да ја запрат парницата и да го чекаат исходот на кривичната постапка. Сепак, Владата тврдеше дека „имало изгледи дека парничната постапка ќе била запрена во очекување на исходот на кривичната постапка.“ Тоа било потврда дека за (граѓанската) тужба за надомест на штета, која претставувала ефикасен правен лек за правата од членот 8, треба да се одлучува во граѓанска (парнична) постапка.

74. Правниот лек во кривична постапка првенствено имал за цел утврдување на вината, припишување на кривичната одговорност и казнување на сторителот. Неговата основна цел била да го обезбеди оштетениот со отштета за нарушениот углед. Граѓанската тужба за надомест на штета прецизирана во членовите од 187 до 189 од Законот за облигациони односи (погледнете ги параграфите 20 и 21 погоре) определува дека товарот на докажувањето паѓа врз наводниот сторител да покаже дека одговорноста за претрпената штета не може да му се припише нему или нејзе. Граѓанските судови имале право да одредат паричен надомест на штетата, како и објавување на пресудата, демант или исправка на клеветничката изјава, односно исказ на трошок на одговорното лице. Дотолку повеќе, правниот лек во граѓанска постапка можел исто така да биде употребен против весникот, за разлика од правниот лек во кривична постапка којшто можел да биде употребен единствено против авторот на текстот, доколку неговиот или нејзиниот идентитет бил познат.

75. Од овие причини, Владата тврдела дека (граѓанскиот) облик на обештетување бил посоодветен правен лек за наводното нарушување на нечиј углед (погледнете го предметот *Леидј и Изорни против Франција [Lehideux and Isorni v. France]*, 23 септември 1998, § 57, Reports 1998-VII). Во поткрепа на таквото тврдење биле чекорите преземени во насока на декриминализација на клеветата, кои биле во согласност со препораката на Парламентарното Собрание на Советот на Европа (погледнете го параграфот 17 погоре). Како резултат на тоа, клеветата повеќе не била предмет на кривично гонење (погледнете го параграфот 42 погоре).

(б) Жалителот

76. Жалителот негираше дека во однос на истото кривично дело можела да биде покрената нова кривична постапка против тужениот. Слично на тоа, не можело да биде

истакнато ново барање за надомест на штета пред граѓанските судови, доколку тоа барање било веќе истакнато и одлучено во текот на кривичната постапка. Дури и ако тој истакнал ново барање за надомест на штета откако кривичната постапка беше била прекината, по него немало да се одлучува сè до 2 декември 2007 година, датумот на којшто, според него, барањето би застарело. Жалителот понатаму тврдеше дека судечкиот суд не го упатил да го оствари неговото имотно-правното барање преку поднесување на посебна граѓанска тужба за надомест на штета, ниту тој реагираше на неговите приговори кои се однесувале на спроведувањето на судењето (погледнете го параграфот 16 погоре).

2. Оценка на Судот

(а) Општи принципи

77. Судот повторува дека согласно членот 35 § 1 од Конвенцијата, тој може да расправа по жалбата само откако се исцрпени сите домашни правни средства. Целта на членот 35 е да им даде можност на државите договорнички за спречување или исправање на повредите наведени против нив пред истите тие наводи да бидат поднесени до Судот. Обврската да се исцрпат домашните правни средства бара од жалителот да направи вообичаена употреба на правните лекови кои се делотворни, доволни и достапни, а во врска со наведените повреди на Конвенцијата. За да биде делотворен, правниот лек мора да овозможи непосредно разрешување на спорната состојба на работите (погледнете го предметот *Бајик против Хрватска* [*Vajić v. Croatia*], бр. 41108/10, § 72, 13 ноември 2012).

78. Последователно, државите се ослободени од обврската да одговараат за нивните дела пред меѓународно тело пред истите да имаат можност да ги исправат работите преку нивниот правен систем. Тоа правило е засновано врз претпоставката, пресликана во членот 13 од Конвенцијата, со којшто меѓусебно се привлекуваат, дека постои ефикасен правен лек во поглед на наводната повреда кој е достапен во домашниот систем. Така, жалбениот навод за којшто постоела намера подоцна да се истакне пред Судот морало прво да биде истакнат, барем во суштинска смисла, до соодветното домашно тело и во согласност со формалните барања и временските рокови определени со домашниот закон (погледнете го предметот *Селмуни против Франција* [*Selmouni v. France*] [Голем Судски Совет], бр. 25803/94, § 74, ECHR 1999-V).

79. Судот нагласува дека на договорните држави им била дадена извесна дискреција во однос на начинот на којшто ќе ја исполнат нивната обврска да обезбедат домашен правен лек којшто ќе му овозможи на надлежниот национален орган да се справи со суштината на релевантниот жалбен навод од Конвенцијата и да даде соодветна отштета (погледнете ја дискусијата во врска со членот 13 во *Нада против Швајцарија* [*Nada v. Switzerland*] [Голем Судски Совет], бр. 10593/08, § 207, ECHR 2012). Ваквата дискреција ја одразува слободата на избор која се врзува за примарната обврска на државите договорнички согласно член 1 од Конвенцијата да ги обезбедат правата и обврските загарантирани со Конвенцијата (погледнете го, *mutatis mutandis*, *Панамихалопулос и други против Грција* [*Paramichalopoulos and Others v. Greece*] (член 50), 31 октомври 1995, § 34, Series A no. 330-B).

80. Кога постојат бројни домашни правни лекови кои поединецот може да ги искористи, тоа лице има право да избере оној правен лек кој го опфаќа суштествената повреда која му е нему нанесена. Со други зборови, кога правниот лек бил веќе искористен, не се бара користење на друг правен лек кој во суштина ја има истата цел (погледнете го *T. W. против Малта* [*T.W. v. Malta*] [Голем Судски Совет], бр. 25644/94, § 34, 29 април 1999; *Мореира Барбоса против Португалија* [*Moreira Barbosa v. Portugal*] (одлука), бр. 65681/01, ECHR 2004-V; *Јеличиќ против Босна и Херцеговина* [*Jeličić v. Bosnia and Herzegovina*] (одлука), бр. 41183/02, 15 ноември 2005; и *Јасинскис против Летонија* [*Jasinskis v. Latvia*], бр. 45744/08, § 50, 21 декември 2010).

81. Доколку Владата тврди дека домашните лекови не биле исцрпени, таа го носи товарот на докажување дека жалителот не го искористил правниот лек којшто бил делотворен и достапен. Сепак, штом таа успешно ќе се справи со товарот на докажувањето, врз жалителот паѓа обврската да утврди дека правниот лек кој е претпочитан од страна на Владата бил во суштина исцрпен или од некоја причина бил несоодветен или неделотворен во дадените околности на случајот или дека постоеле посебни околности кои го ослободувале него или неа од обврската да се придржува кон барањето за исцрпување на токму тој правен лек (погледнете го *Акдивар и други против Турција* [*Akdivar and Others v. Turkey*], 16 септември 1996, § 68, Reports 1996-IV).

(б) Примена (на општите принципи) во овој случај

82. Судот забележува дека, како што призна и Владата (погледнете го параграфот 72 погоре), домашното законодавство кое било во примена во односното време му дало на оштетениот можност да избира помеѓу двата облика на обештетување, граѓанскиот и кривичниот. Истите можеле да се користат било самостојно или во содејство еден со друг. Законот исто така предвидувал истовремено користење на овие средства. Граѓанскиот облик на обештетување се однесувал на граѓанската тужба за надомест на штета и истиот можел да се добие согласно Законот за облигациони односи, во граѓанските судови. Кривичниот облик на обештетување се однесувал на приватното кривично гонење од страна на оштетениот. Тој исто така предвидувал имотно-правно барање, којшто оштетениот би можел да го истакне заедно со кривичната тужба.

83. Во овој случај, жалителот прибегнал кон кривичниот облик на обештетување. Во кривичната тужба, тој го обвинил Б.Т., одговорниот уредник на весникот и извесен Р.П., претпоставениот автор за објавување на статија којашто наводно содржела лажни наводи дека тој имал украдено трактор. Тоа било засновано врз членовите 172 и 184 од Кривичниот законик којшто важел во тоа време (погледнете ги параграфите 27 и 28 погоре). Точно е дека жалителот не го идентификувал авторот на статијата. Сепак, судечкиот суд бил свесен за идентитетот на одговорниот уредник на весникот и тој можел соодветно да го разгледа случајот согласно членот 26 од Кривичниот законик (погледнете го параграфот 26 погоре). Жалителот исто така побарал паричен надомест на штетата претрпена како последица на наводната клевета. На тој начин, тој ја истакнал пред домашните судови, во согласност со домашното право, суштината на неговиот подоцнежен жалбен навод до Судот. Правниот лек употребен од страна на жалителот можел да покрене прогласување на статијата за клеветничка. Тој исто така можел да доведе до евентуално досудување на надомест на штета. Релевантната домашна пракса ја потврди расположливоста и, во извесна мера, делотворноста на кривичниот облик на обештетување (погледенете го параграфот 54 погоре). Во такви околности, нема ништо што би укажувало дека жалителот не можел легитимно да очекува дека кривично-правниот лек нема да биде делотворен. Затоа, Судот смета дека од жалителот не се барало пред (граѓанските) судови да истакне посебно, дополнително барање за надомест на штета, коешто исто така би довело до наоѓање дека статијата била штетна за неговите права согласно членот 8 (погледнете го *Каракó против Унгарија* [*Karakó v. Hungary*], бр. 39311/05, § 14, 28 април 2009). Можноста да бара паричен или друг вид надомест пред граѓанските судови откако кривичната

постапка била прекината останала во рамките на дискрецијата на жалителот (погледнете го параграфот 54 погоре), и таа не може да се толкува како услов за исцрпување на домашните правни лекови.

84. Конечно, Судот повторува дека државите договорнички, кои се во најдобра позиција да ја оценат практичноста, приоритетите и спротивставените интереси на домашно ниво имаат слобода да ги изберат правните средства, како и обликот на соодветна отштета. Во вакви случаи, таквиот избор треба да ги одразува ставовите изразени од страна на Парламентарното Собрание на Советот на Европа (погледнете го параграфот 17 погоре). Судот го забележува фактот дека тужената држава ја декриминализирала клеветата (погледнете ги параграфите 29, 42 и 75 погоре). Сепак, фактот дека законодавството кое е во сила во моментот не дозволува кривично гонење во случаите на клевета не е релевантен за овој случај, којшто претходи на влегувањето во сила на новото законодавство.

85. Врз основа на севе ова, Судот смета дека овој жалбен навод не може да биде прогласен за недопуштен поради неисцрпеност на домашните лекови. Соодветно на тоа, приговорот на Владата мора да биде отфрлен и овој жалбен навод да биде прогласен за допуштен.

Б. Основаност (меритум) на жалбата

1. Тврдења на странките

86. Жалителот повторуваше дека кривичната постапка не била коректно спроведена.

87. Владата негираше дека пресудите донесени во случајот на жалителот биле арбитрарни или противзаконити на некој друг начин. Роковите за застареност имале за цел обезбедување на принципот на правна сигурност, според кој кривичните гонења повеќе не биле можни по протек на определено време. Имајќи ги предвид аргументите дека граѓанската тужба за надомест на штета како делотворен правен лек му била достапна на жалителот, Владата заклучи дека државата не ги повредила правата на жалителот кои произлегуваат од членот 8 од Конвенцијата.

2. Оценка на Судот

88. Судот укажува дека иако целта на членот 8 е да го заштити поединецот од арбитрарното мешање од страна на јавните власти, тоа не ја принудува државата да се воздржи од таквото мешање. Освен оваа првенствено негативна обврска, може да постојат позитивни обврски својствени на делотворното почитување на приватниот и семејниот живот. Овие обврски може да вклучат усвојување на мерки обликувани со цел да обезбедат почитување на приватниот и семејниот живот дури и во областа на односите помеѓу поединците (погледнете го *Вајт против Шведска* [*White v. Sweden*], бр. 42435/02, § 20, 19 септември 2006). Судот смета дека овој случај повлекува позитивни обврски за државата кои произлегуваат од членот 8 да обезбеди делотворно почитување на приватниот живот на жалителот, особено на неговото право на почитување на неговиот углед (погледнете го *Петрина против Романија* [*Petrina v. Romania*], бр. 78060/01, §§ 34 и 35, 14 октомври 2008; *Петренко против Молдавија* [*Petrenco v. Moldova*], бр. 20928/05, § 52, 30 март 2010; и *Алексеј Петров против Бугарија* [*Aleksey Petrov v. Bulgaria*] (одлука), бр. 27103/04, 2 ноември 2010). Во врска со тоа, тој додава дека со цел да стане збор за примена на членот 8, нападот врз личната чест и угледот на жалителот мора да достигне одреден степен на сериозност и тој мора да биде сторен на начин којшто предизвикува штета во однос на личното уживање на правото на почитување на приватниот и семејниот живот (погледнете го, на пример, *А. против Норвешка* [*A. v. Norway*], бр. 28070/06, § 64, 9 април 2009, *Миколахова против Словачка* [*Mikolajová v. Slovakia*], бр. 4479/03, § 55, 18 јануари 2011 и *Робертс и Робертс против Велика Британија* [*Roberts and Roberts v. the United Kingdom*], (одлука), бр. 38681/08, §§ 40-41, 5 јули 2011).

89. Во таа смисла, Судот укажува дека изборот на средства за кои се сметало дека ќе обезбедат усогласеност со членот 8 во сферата на односи помеѓу самите поединци е во принцип прашање коешто навлегува во дискреционото право на проценка (*margin of appreciation*) на државите договорнички. Сепак, таа дискреција оди рака под рака со европски надзор (погледнете го *Мозли против Велика Британија* [*Mosley v. the United Kingdom*], no. 48009/08, § 107, 10 мај 2011). Судот смета дека минимален услов за еден правен систем да биде делотворен е истиот да биде воспоставен и да дејствува во правец на заштита на правата коишто се опфатени со поимот „приватен живот“ (погледнете го *Карако* [*Karakó*], цитиран погоре, § 19), и тој е задоволен дека таквиот систем му бил достапен на жалителот во овој случај.

90. Судот забележува дека оваа жалба треба да се разграничи од случаите на коишто тој се повика погоре, а кои се однесуваат на правото да се заштити нечиј углед согласно членот 8 од Конвенцијата. Додека во тие случаи Судот ја урамнотежуваше заштитата на приватниот живот со слободата на изразување востановена во членот 10, во овој случај тој се соочува со ситуација во којашто домашните судови не одлучиле мериторно за наводите на жалителот дека статијата објавена во весникот ги повредила неговите права согласно членот 8. Соодветно на тоа, тој мора да разгледа дали кривично-правниот механизам достапен во македонскиот правен систем овозможувал делотворна заштита на правата на жалителот согласно член 8 од Конвенцијата.

91. Во оваа смисла, Судот забележува дека членот 172 од Кривичниот законик, кој бил во сила во дадениот временски период, го штител угледот на личноста од клеветнички наводи. Тоа не беше оспорувано од странките во постапката. Во кривичната тужба, жалителот го критикувал фактот дека статијата содржела лажни наводи опишувајќи го него како крадец, што создало негативна слика во јавноста за него и за неговото семејство. Сепак, кривичната постапка била прекината поради апсолутниот рок на застареност. Домашните судови, поради грешки кои можат да им се припишат единствено на властите (погледнете го параграфот 69 погоре), не успеале да ја потврдат веродостојноста на изјавите содржани во статијата. Владата исто така призна дека кривичната постапка била неделотворна во случајот на жалителот (погледнете го параграфот 72 погоре). Жалителот затоа бил спречен да ужива делотворна заштита на неговото право на почитување на неговиот приватен живот, коешто очигледно било значително прекршено (погледнете ги параграфите 13 и 71 погоре). Без да се заклучи било што во врска со тоа каков требало да биде исходот на постапката (доколку судовите одлучувале мериторно по барањето на жалителот), Судот смета дека начинот на којшто кривично-правниот механизам бил спроведен во овој случај бил манлив, до мера во којашто истиот претставувал повреда на позитивните обврски на тужената држава согласно членот 8 од Конвенцијата (видете го, *mutatis mutandis*, *Сандра Јанковиќ против Хрватска* [*Sandra Janković v. Croatia*], бр. 38478/05, §§ 57 and 58, 5 март 2009).

92. Соодветно на тоа, Судот смета дека во овој случај дошло до повреда на членот 8 од Конвенцијата.

IV. ДРУГИ НАВОДНИ ПОВРЕДИ НА КОНВЕНЦИЈАТА

93. Жалителот понатаму наведува повреда на неговите права од членовите 2, 3, 5, 9, 13 и 14 од Конвенцијата.

94. Судот ги разгледа овие жалбени наводи. Сепак, врз основа на сиот материјал со кој располага, и во мера во којашто прашањата на коишто тој се жали спаѓаат во негова надлежност, Судот наоѓа дека тие не разоткриваат било каков облик на повреда на правата и слободите наведени во Конвенцијата или нејзините Протоколи.

95. Оттука произлегува дека овој дел од жалбата е очигледно неоснован и истиот мора да биде отфрлен во согласност со членот 35 §§ 3 (а) и 4 од Конвенцијата.

V. ПРИМЕНА НА ЧЛЕНОТ 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

96. Член 41 од Конвенцијата предвидува:

„ Ако Судот најде дека имало повреда на Конвенцијата или на Протоколите кон неа и ако внатрешното право на засегнатата Висока Договорна Страна дозволува да биде определено само делумно обештетување, Судот доколку е тоа потребно треба да и досуди правичен надомест на оштетената странка. “

A. Надомест на штета

97. Жалителот бараше 1,073,970 евра како надомест на материјалната штета. Таа сума ги претставуваше загубите во врска со работата и изгубената заработувачка за него и за неговото семејство, како и за трошоците за патување, образование, изнајмување стан и трошоците на живот за неговото семејство коешто живеело во Австралија. Во врска со тоа, тој се повика на судската постапка којашто тој ја беше покренал против државата, а која се однесуваше на прашања поврзани со сопственоста и приложи документи кои ги покажуваат некои од гореспоменатите трошоци. Тој исто така бараше 650,000 евра како надомест на нематеријалната штета поврзана со душевното страдање коешто тој и неговото семејство го беа искусиле во тужената држава.

98. Владата ги оспоруваше барањата на жалителот како непоткрепени и прекумерни. Таа понатаму наведе дека не постоела причинско-последична врска помеѓу бараниот износ за надомест на штета и наводните повреди. Дотолку повеќе, барањата делумно

биле поврзани со трети лица коишто немаат право да бараат да им се признае статус на жртва, односно оштетен во врска со наводните повреди.

99. Судот не препознава постоење на причинско-последична врска помеѓу утврдените повреди и бараниот надомест на материјална штета; поради тоа тој го отфрла ова барање. Од истите причини, тој исто така ги отфрла барањата на жалителот за надомест на нематеријалната штета која била наводно претрпена од страна на членовите на неговото семејство. И покрај тоа, Судот смета дека самиот жалител мора да имал претрпено нематеријална штета со утврдените повреди. Одлучувајќи врз основа на принципот на правичност, тој му досудува на жалителот 4,500 евра како надомест на нематеријалната штета плус исплата на висината на било кој данок кој може да му се засмета на жалителот на тој износ.

Б. Трошоци и издатоци

100. Жалителот исто така бараше 7,830 евра како материјална штета за трошоците и издатоците претрпени пред домашните судови. Овој износ вклучува 6,865 евра на име на такси за неговото правно застапување, пресметани според тарифникот на Македонската Адвокатска комора, како и транспортни трошоци помеѓу Битола и Скопје. Тој исто така вклучува 965 евра за хранарина (издржување) на жалителот во врска со секое рочиште. Жалителот не можел да обезбеди никакви документи во поткрепа на овие негови барања бидејќи полицијата му ги конфискувала сите сметки и сметкопотврди. Тој исто така побаруваше исплата на 37,000 евра за трошоците и издатоците кои се однесуваат на постапката пред Судот. Во оваа смисла, тој не приложи ниту еден документ во поткрепа.

101. Владата ги спореше барањата на жалителот како непоткрепени и прекумерни. Во таа смисла, таа тврдеше дека не постоел доказ дека истите биле навистина претрпени и нужни и разумни што се однесува до нивниот износ. Таа исто така тврдеше дека тие не биле побарани на пропишаниот начин.

102. Согласно праксата на Судот, жалителот има право на надокнадување на трошоците и издатоците само во мера во којашто било покажано дека тие навистина настанале и биле нужни и се разумни во однос на нивната висина (видете го предметот *Издаваштво Плон против Франција* [*Editions Plon v. France*], бр. 58148/00, § 64, ECHR

2004-IV). Тоа би значело дека жалителот нив морал да ги плати, или бил обврзан да ги плати односните трошоци, во согласност со правна или договорна обврска, и неопходно е дека тие да не можеле да бидат избегнати како би се спречила утврдената повреда или би се добила отштета (погледнете ги предметите *Белчев против Бугарија* [*Belchev v. Bulgaria*], бр. 39270/98, § 113, 8 април 2004, и *Хајнал против Србија* [*Hajnal v. Serbia*], бр. 36937/06, § 154, 19 јуни 2012). Во овој случај, земајќи ги предвид расположливиот материјал и горенаведените критериуми, Судот цени дека е разумно да му се досудат на жалителот 2,650 евра за правните трошоци поврзани со постапката за клевета, плус да се надмири секој данок кој би можел да му се засмета на жалителот во врска со тој износ. Што се однесува до постапката пред него, Судот забележува дека застапникот на жалителот се вклучи во неа откако жалителот ги беше приложил неговите коментари во одговор на опсервациите на Владата (погледнете ги параграфите 47 и 48 погоре). Во такви околности и во отсуство на било какви документи во поткрепа на барањето на жалителот наведено во ова поглавје, Судот истото го отфрла.

В. Казнена (затезна) камата

103. Судот смета дека е соодветно казнената каматна стапка да биде заснована врз маргиналната стапка на позајмување на Европската Централна Банка, на која треба да се додадат три процентни поени.

ОД ОВИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ ЕДНОГЛАСНО

1. *Го прогласува* жалбениот навод кој се однесува на должината на постапката за клевета и на наводниот неуспех на тужената држава да се придржува кон нејзината позитивна обврска да го заштити правото на почитување на неговиот приватен живот за дошустен и остатокот на жалбата за недопуштен;

2. *Утврдува* дека имало повреда на член 6 од Конвенцијата;

3. *Утврдува* дека имало повреда на член 8 од Конвенцијата;

4. *Утврдува*

(а) дека тужената држава треба да му ги плати на жалителот во рок од три месеци од денот на кој пресудата станува конечна согласно член 44 § 2 од Конвенцијата, следните износи, претворени во националната валута на тужената држава по стапката којашто се применува на датумот на исплатата;

(i) 4,500 евра (четири илјади и петстотини евра), плус секој данок кој може да се засмета на тој износ, како надомест на нематеријалната штета;

(ii) 2,650 евра (две илјади шестотини и педесет евра), плус секој данок кој може да му се засмета на жалителот во однос на тој износ, на име на трошоци и издатоци;

(б) дека од истекот на гореспоменатите три месеци до исплатата ќе се плаќа проста камата на горенаведените износи по стапка еднаква на маргиналната стапка на позајмување на Европската Централна Банка во текот на казниот период зголемена за три процентни поени;

5. *Го одбива* остатокот од барањето на жалителот за правичен надоместок.

Составено на англиски јазик, и објавено во писмен облик на 31 октомври 2013 година, согласно правилото 77 §§ 2 и 3 од Деловникот на Судот.

Сорен Нилсен (Søren Nielsen)
Секретар

Изабел Бери-Лефевр (Isabelle Berro Lefèvre)
Претседател